

GUVERNUL
ROMÂNIEI

INSTITUTUL PENTRU
STUDIAREA PROBLEMELOR
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

▪ reviste, articole

Sfera Politicii, Vol. XIX, Nr. 4 (158), aprilie 2011.

Abstract. Numărul curent al revistei *Sfera Politicii* poartă titlul *Imigrație/Emigrație și identitate națională*. Între articolele care abordează problematica migrației și identității naționale în context european, implicațiile normative și provocările practice ale acestor fenomene, blocul tematic *Imigrație/Emigrație* conține trei studii care se ocupă direct de situația minorităților naționale din România. Bazat pe documente de arhivă și literatură secundară, studiul intitulat *Fenomenul migrator în România. Studiu de caz: italienii (1868-2010)* de Sabin Drăgulin (pp. 9–21) analizează dintr-o perspectivă istorică emigrația italienilor în România, identificând caracteristicile fluxului migrator în diferitele epoci, prin prezentarea numeroaselor date sociodemografice ale migrantilor, cauzele și motivația emigrației, reacțiile autohtonilor, politicile României și situația comunităților italiene stabilite aici. Al doilea studiu, *Minoritățile naționale din România. O privire din avion* de Dan Oprescu (pp. 29–43) adoptă, la fel, o perspectivă istorică largă trecând în revistă momentele cheie, cotiturile politice, respectiv dinamica conflictuală dintre minorități și majoritate începând din secolul XIX până în zilele noastre, cu o atenție focalizată asupra comunităților maghiare, germane, rome și evreiești. În studiul intitulat *Despre „poporul muncitor unic” și locul minorităților naționale în cadrul „națiunii socialiste”. Maghiari, germani și evrei în România lui Ceaușescu (I)* autorul Emanuel Copilaș (pp. 65–73) analizează conceptul „națiune” în cadrul variantei ideologiei comuniste denumită „leninism romantic”, precum și politicile adoptate în acest spirit, având drept scop anihilarea identității minorităților etnice. Partea publicată în acest număr se ocupă de atitudinile și politicile față de minoritatea maghiară.

Revista în format electronic este disponibilă pe site-ul revistei *Sfera Politicii*: [<http://www.sferapoliticii.ro>].

▪ proiecte, rapoarte de cercetare

***Etnikai egyensúlyhelyzetek, lokális együttélési modellek két vegyes lakosságú kistérségben (Tövishát, Zobor-vidék).* [Situații de balanță etnică, modele locale de conviețuire în două microregiuni mixte din punct de vedere etnic (regiunea Tövishát/Dealul Spinilor și Zobor)]. Institutul de Antropologie Culturală și Vizuală al Universității din Miskolc (Ungaria) și Institutul pentru Cercetarea Minorităților Etnice și Naționale al Academiei de Științe Maghiare (Ungaria), 2009–2012.**

Descriere. Proiectul are scopul de a compara tehnicile și normele de conviețuire în localități mixte din punct de vedere etnic, predominant agrare, din microregiunile Dealul Spinilor/Tövishát (România) și Zobor (Slovia). Tehnicile de conviețuire sunt cercetate pe baza a patru aspecte reprezentative a vieții țărănești: confesiune, normele de socializare și folosirea limbii în căsătorii mixte, obiceiuri și mod de viață legate de munca în gospodărie, precum și reprezentarea vizuală a mediului înconjurător imediat.

Primele rezultate ale cercetării demarate în 2010 au fost prezentate la conferința din 21 aprilie 2011, la Universitatea din Miskolc. În legătură cu practicile din microregiunea Zobor (Slovia) au fost prezentate următoarele subiecte: problemele legate de viața confesională în limba maghiară într-un context în care confesiunea majorității și a minorității etnice este similară; uzul limbii și identificarea etnică în căsătorii mixte în perspectivă intergenerațională; respectiv cauzele succesului partidului înclinat spre politici naționale consensuale Híd/Most la alegerile din 2010, derivate din percepția celor care și-au schimbat identitatea națională. În cadrul conferinței au fost prezentate și părțile unui film documentar realizat pe teren.

În rapoartele și documentarele legate de microregiunea Dealul Spinilor (România), la conferință au fost prezentate rezultatele cercetărilor derulate în localitățile Arduzel, Ulciuc, Biușa și Mânău. Pe lângă prezentarea diferitelor aspecte de conviețuire (confesional, economic, modernizare) și ale proceselor de asimilare, cercetătorii au analizat relațiile dintre sistemele de valori în schimbare și strategiile de migrație, remarcând că aceste localități, bazate preponderent pe autoaprovizionare, reprezintă pentru tinerii maghiari o forță atractivă care depășește mult așteptările cercetătorilor. Unele studii au abordat normele și rolurile în schimbare ale femeilor, respectiv practicile de alegere a partenerului, care corespund sistemelor de valori tradiționale rurale, dar în același timp fac uz de tehnicile de comunicare moderne.

Într-o perspectivă comparativă, lucrările conferinței relevă diferențe importante între modelele de asimilare și practicile de conviețuire între cele două microregiuni. Deosebiri derivă de la gradul de reprezentare a diferențelor confesionale și culturale, diferențe în ritmul modernizării și urbanizării, precum și modelele etnopolitice adoptate de cele două țări.

Programul conferinței (în limba maghiară) poate fi consultat pe pagina de internet a Institutului pentru Cercetarea Minorităților Etnice și Naționale: [http://www.mtaki.hu/hirek/pdf/20110421_Etnikai_egyensulyhelyzetek_program.pdf].

Studiu privind economia socială în comunități multietnice. Centrul de Resurse pentru Diversitate Etnoculturală, Departamentul pentru Relații Interetnice din cadrul Guvernului României, 2011.

Descriere. La inițiativa CRDE și a DRI, în perioada iunie 2010 – mai 2013 se desfășoară proiectul „Sprijin pentru dezvoltarea economiei sociale în comunități multietnice din Regiunile de dezvoltare Nord-Vest și Centru din România”, cofinanțat din Fondul Social European POSDRU 2007–2013. Obiectivul general al proiectului reprezintă promovarea incluziunii sociale prin facilitarea accesului pe piața forței de muncă a grupurilor vulnerabile din 36 de localități multietnice.

Proiectul include o componentă de cercetare sociologică care vizează analiza necesităților, resurselor și oportunităților din regiunile Centru și NV în vederea promovării economiei sociale la nivelul grupului țintă. Pentru atingerea acestui obiectiv a fost aplicată o metodologie de cercetare care combină analiza secundară a datelor statistice, ancheta și interviul. Analiza unor date statistice culese anterior urmărește să identifice comunitățile în care obiectivul general al proiectului este realizabil. Ancheta vine să completeze informațiile necesare selecției comunităților, furnizând o diagnoză asupra situației socio-economice a locuitorilor acestora. Prin intermediul interviurilor cu o serie de lideri locali, s-a urmărit detalierea rezultatelor obținute în urma cercetării cantitative, evaluarea necesităților, resurselor și oportunităților la nivelul fiecărei comunități, din perspectiva liderilor locali, precum și restrângerea listei de localități în care se vor desfășura activități de facilitare, consiliere pentru ocupare și consultanță în vederea dezvoltării unor activități generatoare de venit.

Analizele și concluziile principale ale cercetării sunt redată în broșura *Economie socială în comunități multietnice*, tradusă și în limba maghiară (*A szociális gazdaság többetnikumú közösségeiben*). Publicația conține cinci capitole care prezintă: 1. aspecte teoretice ilustrate cu exemple; 2. modul în care a fost analizată economia socială, respectiv potențialul de dezvoltare al acesteia în regiunile Centru și NV; 3. rezultatele cercetării; 4. sinteza concluziilor; 5. anexe cu informații utile acelor care doresc să înființeze entități ale economiei sociale sau acelor persoane din grupul țintă care doresc să obțină o calificare care să le faciliteze accesul pe piața muncii.

Bazele de date și raportul de cercetare sunt disponibile pe site-ul CRDE: [http://www.edrc.ro/projects.jsp?project_id=72].

Surdu, Laura - Enikő Vincze - Marius Wamsiedel (Romani CRISS și Unicef): *Participare, absentism școlar și discriminare în cazul romilor din România. București: Vanemonde, 2011.*

Descriere. Raportul este rezultatul unei cercetări realizate pe un eșantion de părinți romi cu toți copiii de vârstă preșcolară sau școlară, cuprinși într-o formă de educație, respectiv un eșantion de părinți romi cu cel puțin un copil de vârstă preșcolară sau școlară aflat în situație de neînscrisere sau de abandon. Eșantioanele sunt reprezentative la nivel național. Cercetarea a inclus și o dimensiune calitativă, prin realizarea a 6 focus-grupuri cu părinți de etnie romă.

Studiul a avut în vedere estimarea participării preșcolare și școlare și a abandonului în rândul romilor, identificarea determinantilor abandonului, măsurarea satisfacției părinților față de educația la care au acces copiii, identificarea unor tipuri de discriminare etnică în sistemul școlar, respectiv, dimensiunile și utilitatea percepută a sistemului de mediere școlară, relația dintre școală și comunitate, ideologia comunității cu privire la școală ca instrument de mobilitate socială, experiența educației și limitele educației monoculturale.

Rezultatele indică o participare limitată a copiilor romi la educația antepreșcolară și preșcolară: doar 8,1% dintre cei cuprinși într-o formă de educație la momentul interviului au frecventat creșa, iar 24,1% dintre copiii romi cu vârstă sub 19 ani au frecventat grădinița. Referitor la participarea școlară, rezultatele indică o participare moderată la învățământul primar și o scădere semnificativă la nivelul ciclului secundar: la categoria de vârstă 7–11 ani, 44,2% din copiii romi se află în situație de neparticipare/abandon; iar la categoria 12–16 ani, 64,6% nu mai frecventează școala.

Cercetarea calitativă a demontat stereotipul lipsei de interes a părinților romi față de educația copiilor. Rezultatele arată că părinții sunt conștienți de rolul educației în asigurarea mobilității sociale ascendente dar, în același timp, sunt îngrijorați privind șansele de integrare pe piața muncii ale absolvenților romi. Decizia de abandonare a educației este influențată de mai mulți factori, incluzând situația materială a gospodăriei, nivelul de educație a părinților, experiența discriminării copilului la școală și, îndeosebi în comunitățile tradiționale, genul copilului.

Raportul vedeți pe site-ul Unicef România: [http://www.unicef.ro/&files/ghid_absenteism.pdf].

▪ simpozioane, conferințe, mese rotunde, workshop-uri

A III-a conferință de imagologie/ III. Imagológiai konferencia (Miercurea Ciuc, 15–16 aprilie 2011)

Descriere. A III-a conferință de imagologie a fost organizată de către Facultatea de Științe Economice și Umaniste al Universității Sapientia (Sapientia–EMTE) de la Miercurea Ciuc și Universitatea din Debrețin (Debreceni Egyetem). Primele două conferințe bilingve organizate sub egida Sapientia–EMTE au avut titlul *Români în literatura maghiară – Maghiari în literatura română* (2007, 2009), dar pentru această ocazie, împreună cu Universitatea Debrețin, organizatorii au decis să abordeze tematica într-un context mai larg. Astfel, pe lângă istoria literaturii au inclus cercetări legate de subiectul alterității din mai multe domenii științifice, cum ar fi psihologia socială, antropologia, etnografia, științele politice și estetica filmului. La lucrările conferinței au fost prezentate și dezbătute 48 de studii, cercetătorii fiind afiliați la universități din România, Ungaria, Serbia și Italia, respectiv organizații guvernamentale și nonguvernamentale.

Programul bilingv al conferinței poate fi consultat pe pagina de internet a Universității Sapientia: [<http://www.csik.sapientia.ro/ghkar/images/stories/program.pdf>].

▪ anunțuri

Sesiune de instruire a profesorilor de istorie privind predarea problemei Holocaustului (Brașov, 12-14 mai 2011)

Descriere. Asociația IDEE împreună cu Centrul de Studii Ebraice „Goldstein Goren” (Facultatea de Litere, Universitatea din București) vor organiza, în perioada 12–14 mai 2011, la Brașov, o sesiune de instruire a profesorilor de istorie, la nivel gimnazial și liceal cu privire la predarea problemei Holocaustului. Sesiunea se bucură de sprijinul logistic al Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, al Inspectoratului Școlar Brașov, respectiv de asistența financiară a Fundației Friedrich Ebert România. Profesorii participanți vor beneficia de prelegeri informative și workshop-uri metodologice și vor primi materiale didactice. Sesiunea se va desfășura la Muzeul „Casa Mureșenilor” din Piața Sfatului nr. 25, începând de joi, 12 mai 2011, ora 15.

Persoana de contact: Felicia Waldman, [fwaldman@gmail.com].

Anunț conferință de etnologie (Cluj-Napoca, 21 octombrie 2011)

Descriere. Catedra de etnografie și antropologie maghiară a Universității Babeș-Bolyai, Asociația Etnografică Kriza János (KJNT), Comitetul științific de etnologie și antropologie al Comitetul Academic din Cluj-Napoca (MTA-KAB), respectiv Secția de litere, lingvistică, filozofie și istorie a Societății Muzeului Ardelean (EME) anunță a patra conferință de etnologie, programată pe 21 octombrie 2011. Prima conferință a fost organizată în 2008, cu ocazia aniversării a 110 de ani de la înființarea învățământului etnografic la Cluj. În anii următori, cele patru instituții au mai organizat două conferințe având drept scop prelucrarea istoriei învățământului și cercetării etnografice din Cluj-Napoca (și mai pe larg etnografia maghiară din România), respectiv popularizarea acestor informații. Lucrările prezentate la primele două conferințe au apărut în anuarul Asociației Etnografice Kriza János din 2010.

Lucrările pentru conferința anunțată pentru octombrie 2011 pot să abordeze secolul XIX, perioada interbelică, respectiv perioada de dinainte și de după 1989. Chiar dacă organizatorii doresc să se focalizeze asupra Clujului, cercetătorii pot prezenta opere de viață, inițiative și evenimente legate numai tangențial de Cluj.

Lista detaliată a temelor propuse (limba maghiară) pentru conferință poate fi consultată pe pagina de internet a Catedrei de etnografie și etnologie maghiară a UBB: [<http://www.neprajztanszek.ro/magyar/hirek>].

Data limită pentru înregistrare: 25 mai 2011.

Persoana de contact: György Imola, gyimola@yahoo.com.

▪ despre buletinul informativ *Noutăți*

Lucrările științifice recent apărute și evenimentele de importanță majoră în domeniul cercetării minorităților naționale din România incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea lui sunt rugați să ne contacteze la adresa centru.doc@ispmn.gov.ro. Cei care nu doresc să primească acest buletin informativ sunt invitați să ne contacteze în acest sens.

Informații detaliate în legătură cu proiectul *Noutăți în cercetarea minorităților naționale din România* și numerele anterioare ale buletinului informativ se găsesc pe pagina de internet ISPMN [<http://ispmn.gov.ro/>].